

Συμφωνία προσχώρησης — πρώτες εκτιμήσεις Ομάδα δουλειάς ΕΛΕΜΕΠ

Οι τελικές συμφωνίες στις οποίες κατέληξαν οι διαπραγματεύσεις για την ένταξη της Ελλάδας στην ΕΟΚ αφορούν ένα αλήθος από διατάξεις και ρυθμίσεις πάνω σε πολλά σημαντικά σημεία αλλά και σε λεπτομέρειες. Μιά συστηματική και κατά τό δυνατό ειςάνγνωστη παρουσίαση της ουσίας των συμφωνιών δίνεται παρακάτω. Ακολουθεί μία συνολική εκτίμηση των συμφωνιών αυτών καθενών και σε σχέση με την ιστορία τους ή τις εκάστοτε εναλλακτικές δυνατότητες. Ύστερηματοποίηση και εκτιμήσεις είναι τελικά μία σύνθεση μαφόρων εργασιών και απόψεων ειδικής ομάδας της ΕΛΕΜΕΠ που ασχολήθηκε για καιρό με τα θέματα της ένταξης και των διαπραγματεύσεων.

Α. Τί προβλέπουν οι τελικές συμφωνίες

1. Έλληνική συμμετοχή στους κοινοτικούς θεσμούς και όργανα

1.1 Άμέσως μετά την ένταξη, η Ελλάδα θα συμμετάσχει στους θεσμούς και τα όργανα της Κοινότητας. Ένα μέλος της Επιτροπής των Ε.Κ., πέντε ψήφοι (στούς 63) στο Συμβούλιο Υπουργών, 24 βουλευτές (στούς 434) στην Ευρωπαϊκή Συνέλευση (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο), ένας δικαστής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, ένα μέλος του Έλεγκτικού Συνεδρίου, ένας συνδιοικητής (εναλλακτικά) στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Έπενδύσεων κ.λπ.

1.2 Μέσα στον πρώτο χρόνο από την ένταξη θα διεξαχθούν στην Ελλάδα εκλογές για την ανάδειξη των Ελλήνων βουλευτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Μέχρι τότε θα ισχύσει «προσωρινή αντιπροσώπευση» με βάση τη σχετική δύναμη των κομμάτων στην Έλληνική Βουλή.

1.3 Τέλος, άμέσως μετά την ένταξη, Έλληνες αντιπρόσωποι θά πάρουν τή θέση τους στά διάφορα συμβουλευτικά και γνωμοδοτικά όργανα τής Κοινότητας στά κλαδικά ή επαγγελματικά θέματα: συνεταιριστές, συνδικαλιστές, επιχειρηματίες, έφοπλιστές κ.λπ.

2. Γεωργία

2.1 'Η στήριξη τών τιμών τού παραγωγού από τό Γεωργικό Ταμείο τής ΕΟΚ θά γίνει από την ένταξη, εκτός τών προϊόντων γιά τά όποία θά διαπιστωθεί σημαντική απόκλιση μεταξύ έλληνικής και κοινοτικής τιμής. Στην περίπτωση αυτή ή πλήρης στήριξη τών τιμών από την ΕΟΚ θά γίνει σταδιακά μέσα στη μεταβατική περίοδο.

2.2 'Ανάλογη σταδιακή ρύθμιση συμφωνήθηκε γιά την παροχή τής εισοδηματικής ενίσχυσης στους παραγωγούς τών προϊόντων γιά τά όποία προβλέπεται (π.χ. λάδι).

2.3 Γιά τό βαμβάκι, τά σύκα και τίς σταφίδες, τά όποία δέν υπάρχουν σήμερα στην Κοινή Γεωργική Πολιτική τής ΕΟΚ, θά υπάρξουν ειδικές ρυθμίσεις, πού στην περίπτωση τού βαμβακιού θά πάρουν τή μορφή ειδικού πρωτοκόλλου και θά προβλεφθούν ενισχύσεις τής παραγωγής, ενώ στά σύκα και τίς σταφίδες θά προβλεφθεί ρύθμιση στά πλαίσια τών κοινοτικών κανονισμών.

2.4 Γιά τά ελληνικά έξαγωγήμα φρούτα και λαχανικά συμφωνήθηκε ότι κατά τή διάρκεια τής μεταβατικής περιόδου θά είναι δυνατό νά επιβάλλονται «έξισωτικά ποσά προσχωρήσεως» (ανάλογα μέ τίς αντίσταθμιστικές εισφορές) σύμφωνα μέ ένα συγκεκριμένο μηχανισμό συγκρίσεως μεταξύ τής «τιμής προσφοράς» τού ελληνικού προϊόντος και τής αντίστοιχης κοινοτικής «τιμής προσφοράς». 'Η άνωτερη διάρκεια τής μεταβατικής περιόδου θά είναι 5 χρόνια εκτός τών ροδακίνων και τής ντομάτας (νωπών και μεταποιημένων) πού θά είναι 7 χρόνια.

2.5 Κάτω από όρισμένες προϋποθέσεις είναι δυνατό νά επιβληθούν περιορισμοί στίς ελληνικές έξαγωγές γεωργικών προϊόντων μέ βάση τή ρήτρα ασφάλισης (βλ. και § 3.7, 5.1).

2.6 'Αμέσως μετά την ένταξη θά έχει ή 'Ελλάδα τό δικαίωμα νά υποβάλλει σχέδια γιά χρηματοδότηση από τό τμήμα προσανατολισμού τού Γεωργικού Ταμείου τής ΕΟΚ (έγγειοβελτιωτικά έργα, άρδευση κ.λπ.).

3. 'Ελληνικές εισαγωγές από χώρες ΕΟΚ

3.1 Οί παραμένοντες την 1.1.1981 δασμοί γιά κοινοτικά προϊόντα θά πρέπει νά καταργηθούν σταδιακά κατά την 5ετή μεταβατική περίοδο.

3.2 'Η δυνατότητα έπιβολής ποσοτικών περιορισμών στίς ελληνικές εισαγωγές από ΕΟΚ κατά τή διάρκεια τής 5ετούς μεταβατικής περιόδου περιορίζεται σέ 14 προϊόντα (λιπάσματα, λέβητες, κινητήρες, δέκτες τηλεοράσεως κ.λπ.) και γιά προκαθορισμένες ποσότητες.

3.3 Μέσα σέ μία τριετία από την ένταξη ή 'Ελλάδα όφείλει νά καταργήσει την ύποχρέωση πληρωμής τοίς μετρητοίς και χρηματικής προκαταβολής γιά τίς ελληνικές εισαγωγές (Πίνακες Φ, Φ.50 κ.λπ.).

3.4 'Η απαιτούμενη προέγκριση τιμολογίων εισαγωγής από τά 'Επιμελητήρια πρέπει νά καταργηθεί από την ένταξη.

3.5 Τό σύστημα κρατικών προμηθειών πρέπει νά έναρμονιστεί πρós τή σχετική κοινοτική νομοθεσία πού αποβλέπει στη μή προνομακή μεταχείριση τής έγχώριας παραγωγής.

3.6 'Εκτός από τά παραπάνω, πρέπει νά καταργηθούν άμέσως μετά την ένταξη όλες οι «διατάξεις ίσοδυνάμου πρós δασμούς αποτελέσματος», τά μέτρα δηλαδή, πού προστατεύουν την έγχώρια παραγωγή από τόν ανταγωνισμό μέ τά αντίστοιχα κοινοτικά προϊόντα.

3.7 Κατά τή διάρκεια τής μεταβατικής περιόδου και κάτω από όρισμένες συνθήκες (και μέ τή σύμφωνη γνώμη τής έπιτροπής τών Ε.Κ.) θά είναι δυνατή ή έπιβολή κάποιων περιορισμών μέ βάση τή ρήτρα διασφάλισης (βλέπε και παραγρ. 2.5, 5.1).

4. 'Ελληνικές εισαγωγές από μή Κοινοτικές χώρες

4.1 Οί αποκλίσεις πού θά υπάρχουν την 1.1.81 άνάμεσα στο έλληνικό δασμολόγιο και τό Κοινό 'Εξωτερικό Δασμολόγιο τής ΕΟΚ γιά τά προϊόντα τών μή κοινοτικών χωρών θά εκλείψουν σταδιακά κατά την 5ετή μεταβατική περίοδο.

4.2 Δέν θά είναι δυνατό μετά την ένταξη νά παρέχονται δασμολογικές άτέλειες (γιά την εισαγωγή μηχανημάτων κ.λπ.) στά πλαίσια τής ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής ή τής πολιτικής γιά την προσέλκυση ξένων επενδύσεων (βλέπε και παραγρ. 12.1).

4.3 'Η 'Ελλάδα θά άποδεχτεί τίς «προτιμησιακές» συμφωνίες πού έχει συνάψει ή ΕΟΚ μέ διάφορες χώρες. 'Η άποδοχή αυτή θά γίνει μέ βάση ειδικά πρωτόκολλα πού θά ύπογραφούν μετά την ένταξη από την ΕΟΚ τών 10 και τίς χώρες αυτές και πού θά τά διαπραγματευτεί μέχρι την ένταξη έκ μέρους τής αύριανης ΕΟΚ τών 10 ή 'Επιτροπή τών Ε.Κ. μέ συμβουλευτική παρουσία τής 'Ελλάδας.

4.4 Μεταξύ τών έμπορικών συμφωνιών πού θά άποδεχτεί ή 'Ελλάδα άμέσως μετά την ένταξη είναι και ή συμφωνία τών πολυνών πού ούσιαστικά επιβάλλει περιορισμούς στίς έξαγωγές κλωστούφαντουργικών προϊόντων από όρισμένες χώρες πρós την ΕΟΚ (και έπομένως και πρós την 'Ελλάδα).

4.5 'Η 'Ελλάδα θά μπορεί νά διατηρήσει τούς περιορισμούς πού επιβάλλει στά προϊόντα τών μή κοινοτικών χωρών στο βαθμό πού οι περιορισμοί αυτοί επιτρέπονται από τίς συμφωνίες τής ΕΟΚ μέ την ΓΚΑΤ. Τό ίδιο ισχύει και γιά τούς περιορισμούς πού ή ίδια ή ΕΟΚ επιβάλλει μέ βάση τό γνωστό «σχέδιο Davignon» γιά την καταπολέμηση τής κρίσης στη χαλυβουργία.

4.6 Πέραν αυτών, κατά την 5ετή μεταβατική περίοδο ή 'Ελλάδα θά μπορεί νά επιβάλλει περιορισμούς σέ όρισμένα «ευαίσθητα» προϊόντα (εκτός από τά 14 προϊόντα τής παραγρ. 3.2.).

4.7 'Αν και δέν τίθεται κανένας φραγμός από την ένταξη στην ανάπτυξη τών έμπορικών σχέσεων μέ τίς μή-κοινοτικές χώρες, άπαγορεύεται ή σύναψη έμπορικών συμφωνιών (τύπου κληριγκ) από μεμονωμένη χώρα-μέλος τής ΕΟΚ μέ μή

κοινοτική χώρα. Αντίθετα δέν απαγορεύονται συμφωνίες οικονομικής συνεργασίας κ.λπ.

4.8 Έκτός από τή ρήτρα διασφάλισης πού αναφέρθηκε στήν παράγρ. 3.7 θά έχει καί ή Έλλάδα τή δυνατότητα προσφυγής στίς ρήτρες διαφυγής πού προβλέπει ή ίδια ή Συνθήκη τής Ρώμης.

5. Καθεστώς Έλληνικῶν εξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων

5.1 Ἡ μοναδική δυνατότητα άσκησης περιορισμῶν από μιά χώρα τής ΕΟΚ στίς ἑλληνικές εξαγωγές πηγάζει από τή ρήτρα διασφάλισης πού θά προβλέπεται γιά τή μεταβατική περίοδο (καί κάτω από συγκεκριμένες προϋποθέσεις καί μέ τή σύμφωνη γνώμη τής Ἐπιτροπής τῶν Ε.Κ. -βλέπε καί παράγρ. 2.1, 3.7).

5.2 Τά κάθε μορφῆς γενικά κίνητρα εξαγωγῶν πού παρέχονται σήμερα στήν Έλλάδα πρέπει νά καταργηθοῦν άμέσως μετά τήν ένταξη.

5.3 Ἡ είσαγωγή τοῦ φόρου προστιθεμένης άξίας (βλέπε παράγρ. 6.1) θά λειτουργεῖ σάν εξαγωγικό κίνητρο λόγω τής

προβλεπόμενης από τό κοινοτικό σύστημα πλήρους άπαλλαγῆς τῶν εξαγωγῶν από τό φόρο αὐτό (οὐσιαστικά δηλαδή από κάθε έμμεση φορολογία).

6. Ἐνταξη στήν ΕΚΑΧ

6.1 Οἱ δασμολογικοί καί μή δασμολογικοί περιορισμοί, στίς ἑλληνικές είσαγωγές χαλυβουργικῶν προϊόντων (άπό ΕΟΚ καί υπόλοιπο κόσμο) θά πρέπει νά καταργηθοῦν μέ ρυθμούς αντίστοιχους δῶν ισχύουν γιά τή βιομηχανία γενικά, παρόλο ὅτι ή Συμφωνία τοῦ 1961 δέν πρόβλεπε σύνδεση μέ τήν ΕΚΑΧ.

6.2 Κατά τή διάρκεια τής 5ετοῦς μεταβατικῆς περιόδου παρέχονται ειδικές εὐχέρειες στίς ἑλληνικές χαλυβουργίες ὡς πρὸς τόν καθορισμό τῶν τιμῶν BAREME (συνυπολογισμός ναύλου, καθορισμός σημείων έκκινήσεως).

6.3 Γιά μιά διετία τόσο ή Έλλάδα ὥς καί οἱ άλλες χώρες τής ΕΟΚ έχουν τό δικαίωμα άπαγόρευσης εξαγωγῆς παλιοσίδηρου (SCRAP).

6.4 Ἡ συμμετοχή τής Ελλάδας στό άποθεματικό τοῦ Ταμείου ΕΚΑΧ καθορίστηκε σέ 3 έκατ. λ.μ. καί ή συμμετοχή

στή Συμβουλευτική Έπιτροπή της ΕΚΑΧ σε τρείς θέσεις (μιά για τούς χαλυβουργούς, μία για τούς καταναλωτές χαλυβουργικών προϊόντων και μία για τούς εργαζόμενους στη χαλυβουργία).

7. Έναρμόνιση φορολογίας

7.1 Μέσα στην πρώτη τριετία από την ένταξη ο φόρος προστιθέμενης αξίας, (όπως ακριβώς προβλέπεται από την κοινοτική νομοθεσία) πρέπει να αντικαταστήσει ολόκληρο το σημερινό πολύπλοκο σύστημα γενικών έμμεσων φόρων.

7.2 Έπεκτάθηκαν και στην Ελλάδα οι μεταβατικές ρυθμίσεις, που κάτω από όρισμένες προϋποθέσεις προβλέπονται για τις χώρες της ΕΟΚ, ως προς τη φορολογία με φόρο προστιθέμενης αξίας των μικρών επιχειρήσεων, όρισμένες απαλλαγές κ.λπ.

7.3 Το σύστημα φορολογίας καπνού πρέπει να έναρμονιστεί άμεσα μετά την ένταξη προς το κοινοτικό σύστημα, που προβλέπει ένα τμήμα της φορολογίας αυτής να είναι κατ' αξία (όπως στην Ελλάδα) και ένα τμήμα κατά μονάδα.

7.4 Άμεση υποχρέωση εφαρμογής των κοινοτικών ρυθμίσεων προβλέπεται και σε άλλους ειδικότερους τομείς φορολογίας, όπως τις φορολογικές ατέλειες των ταξιδιωτών, την αποφυγή διπλής φορολογίας κ.λπ.

7.5 Δεν υπάρχει καμιά ελληνική υποχρέωση κατάργησης ειδικών φόρων σε όρισμένα προϊόντα (π.χ. αυτοκίνητα) αν οι φόροι αυτοί δεν λειτουργούν σαν μέτρο προστασίας της αντίστοιχης εγχώριας παραγωγής (βλέπε και παράγρ. 3.6).

8. Άνταγωνισμός – Κρατικές ενισχύσεις

8.1 Άμεσα μετά την ένταξη θα ισχύει και στην Ελλάδα η αντιμονοπωλιακή κοινοτική νομοθεσία και οι παρεπόμενοι περιορισμοί στη σύμβαση των επιχειρήσεων και απαγόρευση κατάχρησης της «δεσπόζουσας θέσης» μιάς επιχείρησης.

8.2 Ολόκληρο το ύφιστάμενο στην Ελλάδα πλέγμα κινήτρων και κρατικών ενισχύσεων θα πρέπει να αναμορφωθεί έτσι ώστε να μην καταστρατηγούνται οι κοινοτικοί κανόνες άνταγωνισμού (βλέπε και παράγρ. 5.2, 9.2).

8.3 Οι κανόνες λειτουργίας των τραπεζών πρέπει να έναρμονιστούν άμεσα μετά την ένταξη προς την πρόσφατη κοινοτική νομοθεσία που αποβλέπει στη διευκόλυνση της διακίνησης των τραπεζών μέσα στην Κοινότητα. Το ελληνικό αίτημα για μόνιμη εξαίρεση από το πεδίο εφαρμογής αυτής της νομοθεσίας όρισμένων ειδικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (ΑΤΕ, Κτηματική Τράπεζα κ.ά.) δεν έγινε δεκτό, υπάρχει όμως πάντοτε η δυνατότητα προσωρινής αναβολής (μέχρι 7 χρόνια) της ύπαρξης στις διατάξεις της σχετικής οδηγίας.

9. Περιφερειακή ανάπτυξη

9.1 Μέ ειδικό πρωτόκολλο που θα συνοδεύει τη Συνθήκη Προσχώρησης, ανάλογο με το Πρωτόκολλο που υπογράφηκε στην προσχώρηση της Ιρλανδίας, θα αναγνωρίζεται η

Έλλάδα σαν αναπτυσσόμενη χώρα και θα εκφράζεται η «εὐχή» για ανάλογη έρμηνεία των κοινοτικών διατάξεων περί άνταγωνισμού καθώς και για μεταφορά πόρων με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη της χώρας κ.λπ.

9.2 Πέραν αυτού, η παροχή κινήτρων για περιφερειακή ανάπτυξη δεν άπαγορεύεται κατ' αρχήν, και η περιφερειακή ανάπτυξη είναι απόλυτα έπιτρεπτός στόχος στα πλαίσια της ΕΟΚ.

9.3 Το δικαίωμα να υποβάλλει η Ελλάδα σχέδια για χρηματοδότηση από το Περιφερειακό Ταμείο της ΕΟΚ θα ισχύει άμεσα μετά την ένταξη.

9.4 Επίσης άμεσα μετά την ένταξη θα είναι δυνατό να υποβάλλονται σχέδια για χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Έπενδύσεων και το Ειδικό Χρηματοδοτικό Όργανο («ORTOLI FACILITY»).

10. Έλεύθερη διακίνηση εργαζομένων (μισθωτών και ελεύθερων επαγγελματιών)

10.1 Κανένας περιορισμός δεν θα μπορεί να έπιβληθεί μετά την ένταξη, ούτε από την ΕΟΚ ούτε από την Ελλάδα, στην έλευθερία παροχής υπηρεσιών των ελεύθερων επαγγελματιών, στο βαθμό που η έλευθερία αυτή έχει ήδη θεσπιστεί στην ΕΟΚ (π.χ. γιατροί).

10.2 Ός προς την έλευθερη διακίνηση εργαζομένων συμφωνήθηκε 7ετής μεταβατική περίοδος, που περιλαμβάνει και την έλεύθερη διακίνηση από τη μία κοινοτική χώρα στην άλλη των έγκατεστημένων ήδη μεταναστών.

10.3. Η μεταβατική αυτή περίοδος συνοδεύεται από αναγνώριση της αρχής της προτεραιότητας σε σχέση με τούς εργαζόμενους τρίτων χωρών, ανάλογη με την αρχή που αναγνωρίζεται στην Τουρκία.

10.4. Οι κοινοτικές ρυθμίσεις ως προς την κοινωνική ασφάλιση των μεταναστών (οικογενειακά έπιδόματα, ασφαλιστικά δικαιώματα κλπ.) θα ισχύσουν για τούς Έλληνες μετανάστες τρία χρόνια μετά την ένταξη.

11. Κοινωνικά, εργατικά θέματα

11.1 Η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα άμεσα μετά την ένταξη να υποβάλλει σχέδια για χρηματοδότηση από το Κοινωνικό Ταμείο της ΕΟΚ.

11.2 Η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να εφαρμόσει άμεσα μετά την ένταξη την κοινοτική εργατική νομοθεσία που περιλαμβάνει διατάξεις για την ίση άμοιβή και μεταχείριση άνδρών και γυναικών, καθώς και διατάξεις για θέματα συνθηκών υγιεινής και ασφαλείας κλπ.

11.3. Οι διατάξεις για την προστασία των εργαζομένων από τις όμαδικές άπολύσεις και για τη διατήρηση των κεκτημένων δικαιωμάτων τους σε περίπτωση μεταβίβασης της επιχείρησης, θα εφαρμοσθούν μετά από διετή μεταβατική περίοδο που ζητήθηκε από την ελληνική πλευρά.

11.4 Η εργάσιμη έβδομάδα των 40 ώρων, και η άδεια των 4 έβδομάδων δεν άποτελούν διατάξεις της Κοινότητας, αλλά συστάσεις της ΕΟΚ προς τα κράτη – μέλη.

12. Καθεστώς ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα

12.1. Ός προς τίς επενδύσεις κατοίκων ΕΟΚ στην Ελλάδα τό σημερινό έλληνικό καθεστώς τών προνομίων γιά τήν είσαγωγή καί περιορισμών (τουλάχιστον θεωρητικά) γιά τήν έξαγωγή θά πρέπει νά αντικατασταθεί άμέσως μετά τήν ένταξη από ένα καθεστώς ελεύθερης κατ' άρχήν είσαγωγής καί έξαγωγής. Η ύποχρέωση ατή δέν αποκλείει τήν άσκηση τών περιορισμών πού προβλέπονται από τίς ρήτρες διαφυγής τής Συνθήκης τής Ρώμης, καθώς επίσης τή διασταλτική έρμηνεία τών κοινοτικών ρυθμίσεων πού δίνεται καί σήμερα από όρισμένες χώρες-μέλη τής ΕΟΚ.

12.2. Δέν ύπάρχει καμιά ύποχρέωση νά άπελευθερωθούν οί επενδύσεις πού προέρχονται από μί κοινοτικές χώρες. (Άπαγορεύεται όμως, στά πλαίσια τών κοινοτικών κανόνων του άνταγωνισμού, ή παροχή προνομίων).

12.3. Όσον άφορά τίς επενδύσεις κατοίκων τής ΕΟΚ στην Ελλάδα πού πραγματοποιήθηκαν πρίν από τήν αίτηση γιά ένταξη (12.6.75), συμφωνήθηκε ή προοδευτική άποδέσμευση του προϊόντος τής ρευστοποίησης σέ μία τριετία.

12.4. Άνάλογη προοδευτική άποδέσμευση μέσα στην πενταετή μεταβατική περίοδο συμφωνήθηκε καί γιά τούς δεσμευμένους λογαριασμούς κατοίκων ΕΟΚ.

12.5. Καμιά μεταβατική περίοδος δέν θά ύπάρξει γιά τήν ελευθερία άγοράς άκινήτων από κατοίκους ΕΟΚ στην Ελλάδα.

13. Συναλλαγματικοί περιορισμοί στους Έλληνες

13.1. Μετά από μία 5ετή μεταβατική περίοδο ή έκρηξη συναλλάγματος από Έλληνες γιά άμηση επένδυση στίς χώρες τής ΕΟΚ ή γιά άγορά άκινήτου ή γιά άπόκτηση χρηματιστηριακών τίτλων κλπ. θά πρέπει νά άπελευθερωθεί.

13.2. Έξαιρέσεις στην παραπάνω μεταβατική περίοδο άποτελούν ή έκρηξη συναλλάγματος γιά άγορά άκινήτου από Έλληνα μετανάστη καί ή άπόκτηση τίτλων τής Εύρωπαϊκής Τράπεζας Έπενδύσεων, γιά τά όποία ή ύποχρέωση γιά άπελευθέρωση είναι άμηση (άλλά προβλέπονται κάποια άνώτατα όρια).

13.3. Τό παρεχόμενο στους Έλληνες τουριστικό συνάλλαγμα συμφωνήθηκε νά αύξηθεί τó 1981 σέ 400 λογιστικές μονάδες (περίπου 540 δολάρια), νά αύξάνει 20% τό χρόνο καί νά άπελευθερωθεί τελείως μετά από 5 χρόνια.

14. Άλλα νομισματικά, συναλλαγματικά καί δημοσιονομικά θέματα

14.1. Ό χρόνος συμμετοχής τής Ελλάδας στό Εύρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα άφύηκε νά άποφασιστεί από τήν Ελλάδα, είναι όμως άγνωστο άν ατή θά συνοδεύεται από τή σημαντική μεταφορά πόρων πού δόθηκε στην Ιταλία καί τήν Ιρλανδία γιά τή δική τους συμμετοχή.

14.2. Η Ελλάδα άνέλαβε τήν ύποχρέωση μέχρι τήν ένταξη νά έχει άντικαταστήσει τό σημερινό σύστημα καθορισμού τής ίσοτιμίας τής δραχμής από ένα σύστημα ελεύθερης μετατρεψιμότητας.

14.3. Άμέσως μετά τήν ένταξη ή Ελλάδα είναι ύποχρεωμένη (όπως ακριβώς καί οί άλλες χώρες-μέλη τής ΕΟΚ) νά συνεισφέρει στόν προϋπολογισμό τής ΕΟΚ τά έσοδα από δασμούς πού θά διατηρηθούν καί μετά τή μεταβατική περίοδο καί τά έσοδα από τίς άντισταθμιστικές είσφορές πού εισπράττει.

14.4. Ός προς τόν "τρίτο πόρο" του κοινοτικού προϋπολογισμού* συμφωνήθηκε ή Ελλάδα νά δώσει τόν πρώτο χρόνο τό 30% τής ύποχρέωσης της, καί τό ποσοστό αυτό νά αύξάνει σταδιακά, μέχρι τόν έκτο χρόνο, πού θά δίνεται τό σύνολο.

Β. Γενικές έκτιμήσεις πάνω στίς διαπραγματεύσεις καί τίς συμφωνίες

α. Οί διαπραγματεύσεις ολοκληρώθηκαν καί οί συμφωνίες, όποια καί νά είναι ή άξιολόγησή τους, έπιτεύχθηκαν. Έχει σημασία νά ύπογραμμισθεί τό γεγονός, γιατί διατυπώθηκε, όσο διαρκούσαν οί συζητήσεις καί μέ δραματικό τόνο (έγιναν άναφορές καί σέ "τυμπανιαίο πτώμα") ή προφητεία ότι δέν θά ολοκληρωθούν καί ότι δέν θά ύπάρξει συμφωνία.

β. Δέν έγινε επίσης ή άνεπίσημα, ούτε διέρρευσε καμιά σχετική πληροφορία (πού θά ήταν πολύτιμη δόμβα στά χέρια τών αντιπάλων τής ένταξης) γιά σύνδεση τής συμφωνίας καί του χρονοδιαγράμματος τής ένταξης μέ "λύσεις" του Κυπριακού ή συγκεκριμένου τύπου έλάνοδο στο ΝΑΤΟ. Αυτό δέν σημαίνει ότι ή έλληνική κυβέρνηση δέν έχει άπόψεις πάνω στα παραπάνω ζητήματα πού άρέσουν ή όχι στην ΕΟΚ τώρα ή γιά τό μέλλον. Σημαίνει απλώς ότι τέτοια "συναλλαγή" δέν άποδείχθηκε ότι άποτελεί παράγοντα ή αίρεση γιά τήν ένταξη. Τό αντίθετο όμως είχε επίσης διατυπωθεί καί σάν προφητεία καί σάν άδιαμφισβήτητη άλήθεια. Στην υπόθεση μιάς άλλης κυβερνητικής πλειοψηφίας στην Ελλάδα, πού θά έξακολουθούσε νά ύποστηρίζει τήν ένταξη, άλλα πού θά είχε άλλες ένδεχομένως έπιλογές στα δυό παραπάνω θέματα, δέν μπορούν κανονικά νά άντιταχθούν όποιαδήποτε "συμφωνήματα" έξω από τά ήδη διατυπωμένα στην πράξη προσχώρησης.

γ. Έπιστροφή στο καθεστώς τής Σύνδεσης, (δηλ. στίς πρίν από τήν ένταξη σχέσεις μας μέ τήν ΕΟΚ), έφάσον φυσικά θά εγκαταλειφτόταν ή προσοπτική τής ένταξης, είναι μέ τά σημερινά δεδομένα άδιανόητη. Άλλά καί άν ήταν δυνατή καί στην καλύτερή της έκδοχή θά ήταν, άκόμη καί μέ τήν πιο αισιόδοξη άνάλυση, λιγότερο ένδιαφέρουσα από τήν προσοπτική τής ένταξης. Γιατί δέν θά περιλάμβανε τίποτε παραπάνω

* Ό "τρίτος πόρος" άποτελείται από ένα κοινό γιά όλες τίς χώρες-μέλη ποσοστό τής φορολογητέας βάσης του φόρου προστιθεμένης άξίας, ή, όσο δέν ύπάρχει ό φόρος αυτός από ένα άνάλογο ποσοστό του Άκαθάριστου Έγχώριου Προϊόντος.

από την απόλυτη ελευθερία εξαγωγών (και τελικά και εισαγωγών) στις σχέσεις Ελλάδας - ΕΟΚ, (και μάλιστα μόνο των βιομηχανικών προϊόντων, αφού δεν έγινε ως τώρα ή "εναρμόνιση" της γεωργίας), πράγμα που με την προοπτική της ένταξης έτσι κι αλλιώς επιτυγχάνεται μετά τη μεταβατική περίοδο απόλυτως. Δεν θα οδηγούσε αυτόματα, όπως πολλοί από πλάνη ή δημαγωγία υποστηρίζουν, στην ένταξη. Αν κριθεί μάλιστα από τη σημερινή σκοπιά και γνώση της κατάστασης στην Εύρωπη, δε θα οδηγούσε καθόλου στην ένταξη. Και επομένως έτσι κι αλλιώς δεν θα μπορούσαν να μπει στον ισολογισμό της αξιολόγησης ή συμμετοχής στις αποφάσεις και η χρηματοδότησή τους. Ενώ δέβαια ή ΕΟΚ θα εξακολουθούσε να παίρνει αποφάσεις με, αναγκαστικά, σημαντικές έστω έμμεσες επιπτώσεις στην ελληνική οικονομία και πολιτική που μόνη λύση θα είχαν στην καλύτερη περίπτωση, την έξυπνη προσαρμογή της σ' αυτές (1).

Φυσικά η σύγκριση δεν γίνεται μόνο ανάμεσα στην ένταξη και την επιστροφή στη σύνδεση. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί και η εγκατάλειψη μίας οποιασδήποτε επιστροφής στην σύνδεση ή και σε όποια άλλη μορφή θεσμοθετημένων σχέσεων με την ΕΟΚ. Τόσο καθαρά ποτέ σχεδόν δεν έχει τεθεί τέτοιο αίτημα και κυρίως δεν έχουν ποτέ παρουσιαστεί οι προβλεπόμενες συγκεκριμένες επιπτώσεις μίας τέτοιας επιλογής. Γιατί δέβαια δεν πείθουν και πολύ οι γενικές διακηρύξεις περί "σχέσεων με όλους" κλπ. (πράγμα που κανείς δεν αρνείται ούτε και έμποδίζει). Όπως δεν πείθουν και οι συμβουλές κάποιων πολιτικών δυνάμεων που δρουν μέσα στην ΕΟΚ του τύπου "μήν μπειτε εσείς, ώστε να αποδυναμωθεί ή ΕΟΚ και να δούμε τότε πώς θα θέσουμε σάν πρόγραμμα μας να δούμε και μεις" (2). Για την αντίθετη πρακτική πείθουν οι προσπάθειες πολλών, αν όχι όλων, των μεσογειακών χωρών (με τις οποίες ασφαλώς πρέπει να συνεργαζόμαστε όλο και περισσότερο έστω και αν παράλληλα συναγωνιζόμαστε) να επιτύχουν θεσμοθετημένες σχέσεις με την ΕΟΚ, διμερείς ή και πολυμερείς, που θυμίζουν έντονα τα τό περιεχόμενο της Σύνδεσης.

δ. Στις διαπραγματεύσεις κηρύχτηκε έντονα και επανειλημμένα ή ανάγκη να γίνουν σεβαστές οι αρχές της Συνθήκης της Ρώμης (που ιδρύει την ΕΟΚ), γενικά και εκείνες που επιβάλλονται από τη μετέπειτα (και σύμφωνα με τις παραπάνω), πρακτική της Κοινότητας. Και μπορεί κανείς να πει ότι κάτι τέτοιο χονδρικά τηρήθηκε. Χονδρικά, γιατί ή, γερμανικής κυρίως έμπνευσης, επιβολή περιορισμών στην ελεύθερη διακίνηση των εργατών για επτά χρόνια, θέλει αρκετή δικολαβία για να συμβιβαστεί με τις αρχές της Συνθήκης και τό πνεύμα των διατάξεών της. Πέρα φυσικά από τις δυσάρεστες συνέπειες πάνω στις συνθήκες εργασίας, διαβίωσης και ένδοκοινοτικής μετακίνησης των ελλήνων εργατών που είναι ήδη στις χώρες της ΕΟΚ.

ε. Η μεταβατική περίοδος αυτή καθαυτή δεν είναι όπως, ειπώθηκε, παρά μεταβατική, κάποτε δηλαδή σε 5 χρόνια θα λήξει. Καθυστερεί την πλήρη εφαρμογή ορισμένων άμεσα ευνοϊκών ρυθμίσεων για την ελληνική οικονομία (πλήρης καταβολή των εισοδηματικών ενισχύσεων π.χ. στους έλαιопαραγωγούς, άμεση αύξηση ορισμένων τιμών στον παραγωγό χωρίς πάντα άμεση επίπτωση στον καταναλωτή κ.λ.π.), αλλά

και ορισμένων δυσμενών (άμεση απελευθέρωση του έξωτερου μας εμπορίου προς τους τρίτους κλπ.). Έτσι κι αλλιώς ανάλογη περίοδος με ανάλογες ρυθμίσεις εφαρμόστηκε και στην προηγούμενη διεύρυνση (ένταξη Μ. Βρετανίας, Δανίας, Ιρλανδίας). Και, τό κυριότερο, είναι "κλειστή", δηλαδή θ' λήξει σε τακτή και γνωστή εκ των προτέρων ήμερομηνία. Έγκαταλείφθηκε επομένως ή ιδέα να είναι "άνοιχτή", δηλαδή να σπρώχνεται ή λήξη της όλο και πιο πίσω, εφόσον κοινοτικές αρχές θα έκριναν κάθε φορά ότι ή 'Ελληνική οικονομία, στόν τάδε ή δεινά τομέα της (κυρίως στή γεωργία δεν είναι "ώριμη" για πλήρη ένταξη. Κάτι τέτοιο υποστηρίχθηκε συχνά, ιδιαίτερα από την περίφημη "έκθεση Σντρά" τοι Σ.Κ.Γαλλίας (και από άλλα στελέχη του όπως ο Π.Υρί), κα υποστηρίζεται ακόμη απέναντι στην Ισπανία. Κάθε τόσο μ' την εύκαιρία κάποιας συγκεκριμένης διαπραγμάτευσης, επι χειρείται να ξαναμπει ή ιδέα από τό παράθυρο, όπως έγινε π.χ. στή διαπραγμάτευση σχετικά με την εφαρμογή των ρυθμίσεων της ΕΚΑΧ (Ευρωπαϊκή Κοινοπραξία Άνθρακα και Χάλυβα) στην 'Ελληνική Χαλυβουργία. (3).

στ. Τέλος, στή διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, θα μπορεί ή ΕΟΚ να αντιτάξει στις ελληνικές εξαγωγές τούτου ή εκείνου του προϊόντος, και μετά από κάποια συγκεκριμένη διαδικασία, τη λεγόμενη "ρήτρα διασφάλισης", και να επιβάλει σ' αυτό διάφορους περιορισμούς στην εισαγωγή του στην Κοινότητα. Ίδιο δικαίωμα θα έχει και ή 'Ελλάδα (4) και έχει ήδη υποστηριχθεί ότι θα μπορούσε να κάνει σημαντική και δυσάρεστη για την Κοινότητα χρήση του. Παρά την επιφάνεια αυτή ή ισοότητα υποστηρίχθηκε, και σωστά, ότι ή ελληνική πλευρά θα έπρεπε να προστατευθεί περισσότερο απέναντι στην Κοινότητα, για δύο λόγους: πρώτο, γιατί αυτή βασικά προσαρμόζεται στά κρατούντα μέσα στην Κοινότητα, (τό λεγόμενο "Κοινοτικό κεκτημένο") και είναι μάλιστα ό ασθενέστερος των δύο συμβαλλομένων και, δεύτερο, και ίσως σημαντικότερο, γιατί με τό προηγούμενο καθεστώς της

1) Αυτές τις διαπιστώσεις παραμερίζει ή ύποτιμά τό κατά τά άλλα έναργέστατο κείμενο του Δ.Μ. "Η συμφωνία για την ΕΟΚ και ή Άγροτική Πολιτική" στην ΚΟΘΕΠ τ. 26, Φλεβάρη 1979. Είναι ένας από τους δυό-τρείς λόγους που ή αρνητική του τοποθέτηση απέναντι στις συμφωνίες αποδυναμώνεται σημαντικά.

2) Αυτό αφορά κυρίως τις ποικίλες δηλώσεις του κ. Ζωρζ Μαρσαί, γενικού γραμματέα του ΓΚΚ, στην 'Ελλάδα και τη Γαλλία. Άλλά κι άλλοι "σύμβουλοι" έπισήμαναν μεγάλους κινδύνους από την ένταξη μας: όπως ό κ. Μis ("Καθημερινή" 22/3/79), ήγτης του ΚΚ Δυτ. Γερμανίας, που διεκτραγώδησε την εξέλιξη της γερμανικής γεωργίας στην ΕΟΚ. Λίγες μέρες πριν την επίσκεψή του ή Le Monde (15/3/79) σε σειρά άρθρα της για την ισχύ της γερμανικής οικονομίας μιλούσε για ένα νέο "γερμανικό θαύμα", στή γεωργία αυτή τη φορά. Γεωργία που τείνεί να καλύψει τις γερμανικές ανάγκες και ήδη γίνεται και εξαγωγική... φρούτων και λαχανικών! Για μία γενικότερη κριτική ανάλυση των θέσεων του ΚΚΓ βλ. "Οι φωνές της Ζάν νι" Άρκ του γαλλικού καπιταλισμού", του Κ. Τσαλόγλου, Καθημερινή 4/3/79.

3) Καθημερινή, 22/3/79.

4) Μετά από έγκριση όμως της Έπιτροπής της ΕΟΚ. Θά έχει ή 'Ελλάδα έξισου τη δύναμη να πείθει την Έπιτροπή όπως π.χ. ή Γαλλία; Υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα και υπέρ και κατά μίας τέτοιας άποψης.

Σύνδεσης, τέτοιες ρήτρες διασφαλίσεως ήταν παράνομες ή εν πάσει περιπτώσει ιδιαίτερα συζητήσιμες και πάντως πιο δύσκολες να εφαρμοστούν απέναντι στην Ελλάδα, ενώ τώρα γίνονται "νόμιμες". Έτσι δεν αναγνωρίζει η ΕΟΚ ότι η Ελλάδα είχε απέναντι της ένα κάποιο "έλληνικό κεκτημένο".

ζ. Όσο για τις συγκεκριμένες ρυθμίσεις μπορούν να επισημανθούν τρία παρακάτω:

Η πενταετία για την ένταξη της γεωργίας (έπταετία για

ροδάκινα και τομάτες) είναι αυτή καθαυτή άρνητική καταρχήν, αλλά λιγότερο από όσο φαίνεται. Οι διαφορές τιμών δεν είναι μεγάλες σε όλες τις περιπτώσεις, όπως ήδη ειπώθηκε. Οι εξαγωγικές επιδοτήσεις και η χρηματοδότηση από το Γεωργικό Ταμείο (και το περιφερειακό έμμεσα πάλι την γεωργία ευνοεί σε σημαντικό βαθμό) δεν υπόκεινται σε μεταβατική περίοδο. Τέλος, η άμεση εφαρμογή των κοινοτικών τιμών, χωρίς μεταβατική περίοδο, θα είχε και άρνητικές πλευρές:

άνοδο τιμών καταναλωτού σχετικά άπότομη, εγκατάλειψη κάθε ιδέας νά χρησιμοποιηθούν τά 6-7 χρόνια πού έρχονται γιά προσπάθεια αναδιάρθρωσης και ανάδειξης των κλάδων τής ελληνικής γεωργίας πού ύστερουν άπέναντι στην Ε.Ο.Κ. κλπ. (5).

Ή δασμολογική άπελευθέρωση τού έμπορίου μέ τήν ΕΟΚ είναι ήδη πολύ προχωρημένη. Ή διαδρομή πού μένει νά διανυθεί είναι σχετικά μικρή και έτσι κι άλλιώς προβλεπόταν και άπό τό προηγούμενο καθεστώς τής Σύνδεσης. Ή μεταβατική περίοδος δέν αλλάζει σημαντικά πράγματα στους μέχρι τώρα προσανατολισμούς και προετοιμασίες τής ελληνικής βιομηχανίας άπέναντι στις έλεύθερες συναλλαγές μέ τήν ΕΟΚ. Ή άπελευθέρωση ή ό δασμολογικός άφοπλισμός άπέναντι στους τρίτους, ιδιαίτερα άπέναντι σέ εκείνους μέ τούς όποιους ή ΕΟΚ έχει προτιμσιακές σχέσεις, βάσουν άλλα και πιο σημαντικά προβλήματα: τόσο στη γεωργία όσο και στη βιομηχανία ή Έλλάδα θά υιοθετήσει προοδευτικά άπέναντι στις χώρες αυτές μία πολιτική πού έπεξεργάστηκαν αναπτυγμένες χώρες άπέναντι σέ "ύπανάπτυκτες". Είναι δραματική άραγε ή προοπτική τού νά μπαίνουν προοδευτικά όλο και εύκολότερα στην ελληνική άγορά όρισμένα φρούτα και λαχανικά άπό τή Μεσόγειο ή τίς τροπικές χώρες; ή πουκάμισα και τζίνς ή άλλα άπό τά χαρακτηριστικά βιομηχανικά προϊόντα όρισμένων άπό αυτές; Ή προστασία 17 όμάδων προϊόντων γιά 5 χρόνια άπέναντί τους, δίνει όπωδδήποτε κάποια προθεσμία. Ή άπόσταση, ή έμπορική όργάνωση και άλλες συνθήκες δέν επιτρέπουν νά φανταστεί κανείς δραματική είσοδή τών προϊόντων τους σέ σύντομο χρονικό διάστημα. Τέλος μέ τά προϊόντα αυτά ανταγωνίζονται ήδη τά ελληνικά στις ξένες άγορές, στην ΕΟΚ, στις ανατολικές χώρες και άλλου. Άλλά πάντως τό πρόβλημα δέν είναι δυνατό νά περιοριστεί σέ τέτοιες βραχυπρόθεσμες έκτιμήσεις. Ή γενικότερη τάση τών λεγόμενων "ύπανάπτυκτων" χωρών, και αυτών πού μάς άπασχολούν εδώ ειδικότερα, νά είσχωρήσουν δυναμικά στη διεθνή άγορά είναι αναμφισβήτητη και σέ μεγάλο βαθμό αναπόφευκτη, άκόμα και στην Έλλάδα.

Έξάλλου όσοι ύποστηρίζουν τή στενότερη συνεργασία μεταξύ τους, πολλοί μάλιστα και σάν έναλλακτική λύση στην ένταξη, θά μπορούσαν νά βασίσουν τίς έκτιμήσεις τους σέ μία ένδεχόμενη (άλλά άδύνατη) άπομόνωση μας άπό τίς συναλλαγές μαζί τους. Έπομένως τό πρόβλημα άπό τώρα είναι τί μέλλον προβλέπει, έλπίζει, εχεται ή επιδιώκει κανείς γιά τήν ελληνική κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη μέσα σ' ένα κόσμο πού αλλάζει γρήγορα και ριζικά, περιλαμβανομένων και τών αναπόφευκτων ή και εύκαιρων αλλαγών στην ελληνική παραγωγή. Άλλά σ' αυτά έπανερχόμαστε παρακάτω.

Ή άπελευθέρωση τής κυκλοφορίας τών κεφαλαίων εμφανίζεται συχνά σάν ή πιο επικίνδυνη ρύθμιση πού περιέχει ή ένταξη. Γιά μία πιο ψύχραμη τοποθέτηση άς συνεκτιμηθούν και τά παρακάτω:

Στή διάρκεια τής μεταβατικής περιόδου οί προβλεπόμενες αλλαγές, δέν είναι ιδιαίτερα σημαντικές. Γενικότερα σήμερα ή μέν είσοδος τών κεφαλαίων όχι μόνο είναι έλεύθερη, αλλά κυρίως επιζητείται και μέ τήν παραχώρηση προνομίων. Ως

πρός τό τελευταίο άς σημειωθεί ότι μέ τήν ένταξη στην ΕΟΚ ή πολιτική άπέναντι στις έπιχειρήσεις και τίς επενδύσεις τους δέν μπορεί κατ' άρχήν νά περιέχει διακρίσεις, έκτός άπό κείνες πού παραχωρούνται σέ όλους όσους έντάσσονται σέ μία συγκεκριμένη πολιτική π.χ. περιφερειακής ανάπτυξης: πράγμα πού τουλάχιστο είναι διαφορετικό άπό τή μέχρι τώρα πρακτική παροχής προνομίων στό ξένο κεφάλαιο.

Δεύτερο, ή έλεύθερη κυκλοφορία τών κεφαλαίων είναι αρκετά σχετική στη μέχρι τώρα πρακτική τής ΕΟΚ: πρακτικά είναι ιδιαίτερα περιορισμένη στη Γαλλία μετά τό 1968 και άλλου. Ύπάρχουν και είναι γνωστοί αρκετοί τρόποι πού επιτυγχάνουν τέτοιο άποτέλεσμα. Ό κυριότερος είναι ή δυνατότητα γιά χρήση συγκεκριμένης διάταξης (άρθρο 108) τής Συνθήκης τής Ρώμης πού επιτρέπει τέτοιους περιορισμούς όταν κινδυνεύει ή ισορροπία τού ισοζυγίου πληρωμών τής χώρας (πράγμα πού είναι ή περίπτωση τής Έλλάδας, πού θά μπορεί έπίσης νά κάνει χρήση τής παραπάνω ρήτρας).

Άκόμα, είναι άμφίβολου ρεαλισμού και άποτελεσματικότητας ή άποψη ότι είναι δυνατή έπ' άπειρον ή άπαγόρευση τής κυκλοφορίας τών κάθε είδους κεφαλαίων σέ μία καπιταλιστική οικονομία, μάλιστα σημαντικά ένταγμένη στη διεθνή οικονομία. Άς υπενθυμίσουμε τίς πολλές και στοιχειοθετημένες καταγγελίες πού κατά καιρούς έχουν δείξει πώς θγαίνουν άπό τήν Έλλάδα τόσο έπιχειρηματικά κεφάλαια όσο και σημαντικό τουριστικό κεφάλαιο.

Τέλος, ό κύριος παράγοντας πού θά καθορίσει μεσομακροπρόθεσμα τίς πραγματικές κινήσεις κεφαλαίων προς και άπό τήν Έλλάδα, δέν είναι τόσο οί νομικές ρυθμίσεις της αλλά ό χαρακτήρας, οί κατευθύνσεις και ή ένταση τής ελληνικής κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης. Αύτά γιά τούς κινδύνους φυγής τών κεφαλαίων. Γιά τούς κινδύνους άπό τήν είσοδή κεφαλαίων, πρέπει νά διευκρινιστεί ότι αυτοί, στό βαθμό πού μπορούν νά χαρακτηριστούν έτσι, λίγο έμποδίζονται άπό τό σημερινό καθεστώς.

— Ή έλεύθερη κυκλοφορία τών έλεύθερων επαγγελματιών, έπιστημόνων κλπ. δέν είναι δυνατό νά παρουσιάζεται, γιά άλλη μία φορά, σάν καταστροφή. Ή έξοδός τους είναι και τώρα εύκολη και άπό πολύ παλιά σημαντική. Όσο γιά τήν είσοδο τών ξένων, ή πείρα άπό τή μέχρι τώρα εξέλιξη στην ΕΟΚ δείχνει ότι τέτοιες μετακινήσεις είναι λίγες (500 γιατροί σέ όλες τίς χώρες - μέλη) (6). Καί ή θεωρητική τοποθέτηση τών φόδων γιά "είσοδή" ιδιαίτερα άδύνατη: οί "πολυεθνικές" θά προτιμούν τούς ξένους" και τά παρόμοια, καθώς και ή

5) Ό κ. Α. Παπανδρέου σέ πρόσφατες "σκληρές" δηλώσεις του (Βήμα 1/4/79) άναγνωρίζει έμμεσα ότι κάτι τέτοιο θά ήταν δυνατό αλλά θά απαιτούσε ύψηλές επενδύσεις πού θά καταστρέφουν τούς "μικρομεσαίους" άγρότες και δέν μπορούν νά άνταποκριθούν σέ τέτοια δάρη. Οί άγροτοβιομηχανικοί συνεταιρισμοί πού προτείνονται παρακάτω στις ίδιες δηλώσεις θά κάνουν τίς ίδιες και παραπάνω επενδύσεις γιά νά αύξηθεί ή παραγωγικότητα τής Έλληνικής γεωργίας. Δέν είναι σαφές γιατί δέν μπορεί νά γίνει κάτι τέτοιο στά πλαίσια τής προετοιμασίας γιά τήν ένταξη και γιατί σέ άλλη όπτική δέν "καταστρέφει" τούς άγρότες.

6) Me Monde 31/12/78-1/1/79.

είκαζόμενη διακαής επιθυμία ξένων επαγγελματιών να κατεβούν στις θερμές θάλασσες μας δεν πείθουν. Τέλος, αντίθετα, για πολλούς, η εξαφάνιση της ελεύθερης κυκλοφορίας και εγκατάστασης, έστω και σαν αρχή, αποτελεί θετική γενικά εξέλιξη ή παλιό όνειρο.

Η επτάχρονη παρεμπόδιση της ελεύθερης κυκλοφορίας και εγκατάστασης των εργατών κατακρίθηκε συχνά με την ίδια οξύτητα από πολλούς που κατάκριναν την εξασφάλιση ελεύθερης κυκλοφορίας των επιστημόνων και ελεύθερων επαγγελματιών. Για άλλους ίσως λόγους ή απόφαση αυτή, για λόγους που εκτέθηκαν παραπάνω, είναι σίγουρα κατακριτέα και άρνητική, για λόγους άρχης αλλά και γιατί θα δημιουργήσει προβλήματα στους Έλληνες εργάτες που είναι ήδη στην ΕΟΚ: κίνδυνοι για τη διαμονή τους σε περίπτωση απόλυσης, δυσκολία ή αδυναμία αναζήτησης δουλειάς από μιά χώρα - μέλος της ΕΟΚ σε μιά άλλη κλπ.

— Η επίπτωση των συμφωνιών στους καταναλωτές είναι δύσκολο να εκτιμηθεί. Αν η άμεση και πλήρης ένταξη θά έφερνε σημαντικές αυξήσεις τιμών στα είδη διατροφής (+14% περίπου, κατά τις επίσημες εκτιμήσεις), η μεταβατική περίοδος ασφαλώς μετριάζει τη σημασία τους. Αντίθετα στις διομηχανικές τιμές μάλλον θά υπάρξει τάση για συγκράτηση (άνταγωνισμός, μικρότεροι δασμοί...). Άλλα άλλοι παράγοντες φαίνονται ακόμη αστάθμητοι: εξέλιξη των τιμών στην ΕΟΚ, εξέλιξη της διάρθρωσης της αγοράς στην Ελλάδα κλπ. Πάντως τό θέμα δεν φαίνεται να ανησυχεί και πολύ τους αρμόδιους παράγοντες, (7) ενώ ήταν ένα από τα κύρια προβλήματα που συζητήθηκαν π.χ. στη Μ. Βρετανία όταν έπρόκειτο να προσχωρήσει στην ΕΟΚ. Ίσως στην Ελλάδα παραμερίζεται κάπως τό θέμα γιατί ο τονισμός του θά έδαζε σε κάποιο βαθμό σε δυσκολία τις υποσχέσεις ή διεκδικήσεις σημαντικών αυξήσεων στις γεωργικές τιμές και θά δημιουργούσε οπωσδήποτε δυσάρεστες αντιφάσεις στις επιλογές πολιτικών κ.ά. «φορέων».

Από τά παραπάνω θγαίνει οπωσδήποτε μιά πρώτη θετική εκτίμηση: στις γενικές της γραμμές ή έκβαση των διαπραγματεύσεων για την ένταξη δεν δημιουργεί αξεπέραστα εμπόδια ούτε μόνιμη βάση για καταρχήν άνιση προσχώρηση της Ελλάδας στην Κοινότητα. Όρισμένες ρυθμίσεις θά μπορούσαν να ήταν ευνόικότερες αν ή συνολική πορεία των διαπραγματεύσεων είχε μεθοδευτεί διαφορετικά από την ελληνική πλευρά (δλ. σχετικό άρθρο στο ίδιο αφιέρωμα). Ακόμη και λίγο πριν ολοκληρωθούν οι συμφωνίες, ύπήρχαν καθόλου άσημαντες δυνατότητες συγκεκριμένης παρέμβασης για βελτίωση συγκεκριμένων ρυθμίσεων: χαλδουργία, τράπεζες κλπ. (8) αλλά ο συνολικός χειρισμός των διαπραγματεύσεων έμεινε τελικά έξω από τόν δημόσιο διάλογο της χώρας: ή κυβέρνηση τόν προχώρησε “έρημην” της αντιπολίτευσης, και ή τελευταία, με ελάχιστες εξαιρέσεις (ΚΚΕ Έσ., τό σημερινό ΚΟΔΗΣΟ) άρνήθηκε να άπαιτήσει τη συμμετοχή της σ' αυτόν μιά και ήταν αντίθετη στην άρχή της ένταξης. Φυσικά αυτό δεν την έμπόδισε να προφητέψει και μετά να διαπιστώσει ότι ή έκβαση των διαπραγματεύσεων ήταν “άρνητική”.

Άλλά ή γενικότερη και δυναμική, δηλαδή ως προς τις προεκτάσεις των συμφωνιών, εκτίμησή τους δεν μπορεί να

γίνεται στατικά. Είναι π.χ. προφανές ότι αν ή ένταξη έμπαινε ως διά μαγείας σε εφαρμογή αύριο είναι δυνατή και εύκολη μιά σειρά συγκρίσεων. Από αυτές τις συγκρίσεις όρισμένες είναι άμέσως θετικές: οι ύψηλότερες τιμές στους γεωργούς για τά προϊόντα τους· τό θετικό ισοζύγιο χρηματοδοτικών πόρων (δηλαδή τά ποσά που θά μπαίνουν στην Ελλάδα από τις στηρίξεις τιμών, επιδοτήσεις, χρηματοδοτήσεις περιφερειακών και κοινωνικών σχεδίων ανάπτυξης κλπ. μείον τά ποσά που θά θγαίνουν από την Ελλάδα προς την ΕΟΚ σαν συνεισφορές στον προϋπολογισμό της κλπ.).

Άλλες θά ήταν άμεσα άρνητικές: ελευθερία εισαγωγών από τις τρίτες χώρες, χαμηλότερες τιμές για όρισμένα προϊόντα όπως τά άχλάδια.

Άλλες τέλος θά ήταν έτσι κι άλλιώς δυσδιάκριτες: εξέλιξη του ισοζυγίου κεφαλαίων, μετακινήσεις εργατών κλπ.

Η μεταβατική περίοδος περιπλέκει λίγο τά πράγματα χωρίς όμως να αλλάζει βασικά τη φύση τους. Προσθέτει όμως ένα βασικό νέο στοιχείο. Στην περίοδο αυτή τό τί θά κάνουμε θά επηρεάσει σε σημαντικό βαθμό τις επιπτώσεις που θά επέρχονταν αυτόματα. Τό τί κάνουμε είναι φυσικά συνάρτηση γενικότερων επιλογών και επίσης των περιορισμών που από την πρώτη μέρα επιβάλλει ή ένταξη: ή όποια αποκλείει όρισμένες ενέργειες (π.χ. “έθνική” εφαρμογή της ΚΑΠ, πολιτική βασισμένη σε διακρίσεις Ελλάδας-ΕΟΚ) δεν αποκλείει τις άλλες (άπαιρα περισσότερες από όσο διαδίδουν οι αντίπαλοι της ένταξης) και πολλές από αυτές θά τις καλοδεχόταν στην άπώτερη λογική της εξέλιξής της. Μ' αυτό τόν προβληματισμό κατά νου και με την άπαραίτητη διάκριση ανάμεσα στις βραχυπρόθεσμες και τις μακροπρόθεσμες προοπτικές επιτακτική προβάλλει τώρα ή μελέτη της δυναμικής των σχέσεων ΕΟΚ-Ελλάδας. Κι αυτό γιατί είναι αναγκαίο από τώρα να ξεπεραστεί ή άρχική στατική, και θετική, εκτίμηση και να διερευνηθεί με ποιούς δρους δεν θά γίνει άρνητική στο άμεσο και άπώτερο μέλλον.

7) Βλέπε και πρόσφατη έρευνα του Οικονομικού Ταχυδρόμου 1/3/79.

8) Για τη χαλδουργία δες Καθημερινή 22/3/79. Για τις τράπεζες τό σημαντικό άρθρο του Ι. Σωτ. στην Αύγή 24/3/79.